

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ІСТОРІЇ У 5 КЛАСАХ

А Розглянуте питання про виховний потенціал практичних занять з історії у 5 класах відповідно до нового Державного стандарту базової і повної середньої освіти. Розглянуті можливості змісту практичних занять у процесі виховання учнів 5-х класів, визначається роль учителя в цьому процесі.

Ключові слова: практичні заняття з історії, виховний потенціал.

Тетяна Примакова. Воспитательный потенциал практических занятий по истории в 5 классах.

А Рассмотрен вопрос о воспитательном потенциале практических занятий по истории в 5 классах в соответствии с новым Государственным стандартом базового и полного среднего образования. Рассмотрены возможности содержания практических занятий в процессе воспитания учащихся 5-х классов, определяется роль учителя в этом процессе.

Ключевые слова: практические занятия по истории, воспитательный потенциал.

Tatiana Primakova. Educational potential of practical lessons on the history in the 5th school grade.

S The article addressed to the potential of educational workshops on the history in the 5th school grades in accordance with the new state standard of basic and secondary education. The possibilities of the content of practical training in the education of students in the 5th grades, defines the role of the teacher in the process.

Key words: practical lessons in history, educational potential.

Актуальність проблеми. У 2013-2014 н. р. вступила в дію нова програма з історії відповідно до нового Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Серед нових структурних компонентів програма вперше передбачає практичні заняття, які покликані стати засобом формування історичної та інших компетентностей [1]. Учителі історії одразу звернули увагу на значний потенціал практичних занять у справі виховання молодого покоління, залучення його до надбання історичних і культурних цінностей регіонів, малої батьківщини.

Мета статті – підкреслити значні можливості змісту практичних занять у процесі виховання учнів 5-х класів, визначити роль учителя в цьому процесі.

Аналіз попередніх досліджень. Практичні заняття з історії – новий компонент шкільної програми, тому дослідження, фахові статті нечисленні. Основні питання організації та проведення практичних занять з історії, їх місце в системі історичної освіти основної школи знайшли відображення у статтях В. Островського [2], Ю. Малієнко [3].

Виклад матеріалу. Перші півроку навчання за новою програмою показали, що в умовах компетентнісного навчання практичні заняття потрібні й доцільні. Також зрозуміло, що організація й проведення практичних занять вимагає від учителя перегляду власних усталених звичок, підходів. Учні, у свою чергу, опановують уміння самостійно працювати з інформацією. Йдеться про створення умов «для максимальної самореалізації особистості в індивідуальній або колективній діяльності» [3, с. 42].

Практичні заняття, окрім навчальної мети – опрацювання джерельної бази та розвиток на цій основі навчально-пізнавальних умінь і відповідних компетентностей – створюють значні можливості для розвитку інтересу до історії свого регіону, селища, міста, допомагають відчути внесок своєї родини, малої батьківщини в історію держави.

Тематика чотирьох з п'яти практичних занять для п'ятикласників передбачає роботу з історичними джерелами локального виміру:

1. Практичне заняття № 1. Про що можна довідатися із сімейного фотоальбому. Родинне дерево.
2. Практичне заняття № 2. Які назви в моєму рідному місті (селі) нагадують про минуле.
3. Практичне заняття № 3. Про що і про кого розповідає історія рідного краю.
4. Практичне заняття № 4. Які історичні пам'ятки мого міста (села), рідного краю розповідають про минуле.

Практичні заняття мають бути спрямовані на виконання наступних виховних завдань, які відповідають «Основним орієнтирам виховання» (Розділ «Ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави») [4]:

- сприяти усвідомленню єдності власної долі з долею Батьківщини;
- виховувати почуття любові до свого рідного краю, Батьківщини, народу, традицій і звичаїв, толерантне ставлення до історії та культури інших народностей, які проживають в Україні;
- відчути зв'язок своєї родини, свого регіону з історією всієї країни.

Важливим, на нашу думку, є усвідомлення учнями історії свого регіону як складової історії країни. Іншими словами, не повинно бути відірваності історії рідного селища (міста) від історії України. Під час практичних занять учнів постійно треба підводити до цієї думки. Заснування Харкова, містечок, селищ відбувалося у козацькі часи, коли тривала героїчна боротьба козаків з поляками; звільнення Харкова, містечок, селищ від нацистських загарбників – у ході Великої Вітчизняної війни (практична робота №3) тощо. Не в останню чергу, учитель, який прагне розвивати інтерес в учнів до історії рідного краю, повинен сам захоплюватися нею, принаймні, не бути байдужим.

Всебічне використання краєзнавчих матеріалів дозволяє перетворити практичні заняття у захоплюючу подорож історичними місцями рідного краю, пізнати історію своєї родини. Продуманий і ретельно підібраний учителем матеріал, правильно виконані випереджальні завдання, захоплення батьків – усе це дозволить зробити урок насиченим і пізнавальним. Деякі з рекомендованих практичних занять можуть бути проведені у формі екскурсій до музеїв, архівів, історичних пам'яток.

На що варто звернути увагу вчителям, спрямовуючи виховний процес у вказаному напрямку?

По-перше, здійснювати належний відбір матеріалів для збільшення ефективності роботи. Безумовно, це мають бути різноманітні джерела: текстові, мультимедійні, позатекстові матеріали (у залежності від теми заняття), такі, що відповідають віковим особливостям п'ятикласників. Практичні заняття №3 та №4 вимагають від учителя мати підбірку фото-, відеоматеріалів пам'ятників, пам'ятних місць, споруд, храмів, палаців, парків рідного села (міста), краю. Невеликі селища (міста), в першу чергу, будуть представлені матеріалами, пов'язаними з Великою Вітчизняною війною, адже у кожному слобожанському селі є відповідні пам'ятники та пам'ятні місця. Доцільно запропонувати учням розглянути фотографії пам'ятників обласного (районного) центру, які представляють значно більший спектр історичних подій. Учні на уроках історії ознайомилися зі вказаними подіями та діячами та можуть зрозуміти їх результати та наслідки для свого краю. Разом з тим, на практичних заняттях п'ятикласники можуть дізнатися про події Чорнобильської катастрофи, війни в Афганістані, які за програмою не вивчаються. Перше приміщення школи, старовинні будинки, невеличкі парки тощо також можуть бути у центрі уваги дітей і вчителя у невеликих населених пунктах. Але, не варто пропонувати учням великий обсяг матеріа-

лів. У будь-якому разі, працювати на уроці учні можуть з декількома назвами, все інше можна викласти у відеоряді на етапі мотивації або узагальнення та систематизації знань.

Більшість практичних занять вимагають роботу з текстовими матеріалами. І хоча вчитель створює можливості для самостійного пошуку інформації учнями, є консультантом у процесі цієї роботи, діяльність учнів повинна їм спрямовуватися. Учитель пропонує учням для розгляду вдома назви вулиць, провулків, які відображають історичне минуле села (міста) (практична робота №2), прізвиська видатних діячів краю, про яких можна знайти перекази (практична робота №3), назви храмів, палаців, парків краю, історію яких треба дізнатися в першу чергу (практична робота №4).

По-друге, тематика практичних занять створює можливості для винесення матеріалу в іншу площину – виховні години. Учні можна пропонувати ближче ознайомитися з подіями Великої Вітчизняної війни, голодомору у рідному селищі (місті), дізнатися більше про заснування свого населеного пункту, здійснити екскурсію до краєзнавчих, місцевих музеїв, запросити на зустріч відомих людей селища (міста). І, навіть, ще раз поспілкуватися з прабабусями (бабусями) та прадідусями (дідусями), адже історія твориться поруч. На День Перемоги обов'язково згадати загиблих у роки війни. Презентації результатів практичних робіт, які є обов'язковим елементом, можуть бути використані в оформленні кабінетів історії – галерея малюнків, літопис, фоторяд або фотоальбом подій з історії свого населеного пункту тощо.

Висновки. Вчителі історії мають звернути увагу на значні виховні можливості практичних занять з історії у 5 класах у справі розвитку інтересу до історії локального виміру. Оволодіваючи предметними історичними компетентностями відповідно до свого віку, навчаючись самостійно здобувати інформацію, п'ятикласники вивчають історію малої батьківщини, історичного регіону, особливості їхнього розвитку в контексті історії країни. Опановуючи педагогічні технології для ефективного здійснення навчання, вчитель залишається важливою ланкою у справі виховання молодого покоління країни.

Література

1. Навчальна програма з історії для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. 2012. Пояснювальна записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/
2. Островський В. Практичні заняття з історичної пропедевтики: до підручника «Історія України» (Вступ до історії). 5 клас В. Власова / В. Островський // Історія та суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2013. – № 6.
3. Малієнко Ю. Практичні заняття в системі історичної освіти основної школи / Ю. Малієнко // Методичний коментар до програми 2012 року з історії для основної школи. – Б-ка журн. «Історія та суспільствознавство в школах України»: теорія та методика навчання». – 2013. – № 5–6.
4. Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/59/196/6561/>